

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 399/2022-6

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Luboša Szigetiho prerokoval oznámenie sudcu I. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky **Rastislava Kaššáka** o dôvodoch jeho možného vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 377/2022 a takto

r o z h o d o l :

1. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Rastislav Kaššák **nie je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 377/2022.
2. Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a oznámenie sudcu

1. Ústavný súd vedie pod sp. zn. Rvp 377/2022 konanie o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia tam označených práv sťažovateľa rozsudkom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) č. k. 7 Sk 23/2020 z 30. novembra 2021. Vec bola pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi, ktorý je členom I. senátu ústavného súdu, ktorý podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 (ďalej len „rozvrh práce“) pracuje v zložení Miloš Maďar (predseda senátu), sudkyňa Jana Baricová a sudca Rastislav Kaššák.

2. Sudca I. senátu ústavného súdu Rastislav Kaššák listom z 18. augusta 2022 v zmysle § 49 ods. 1 a 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) oznámil predsedovi ústavného súdu dôvod svojho možného vylúčenia vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 377/2022. Týmto dôvodom je, že „ústavnou sťažnosťou je napádaný rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Sk 23/2020 zo dňa 30. 11. 2021 - pričom rozhodoval senát, kde bol členom senátu aj sudca Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky JUDr. Michal Matulník, PhD., ktorý bol od roku 2019 do jeho vymenovania za sudcu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky mojim externým poradcom na Ústavnom súde Slovenskej republiky, taktiež je krstným otcom mojej dcéry [REDAKOVANÉ] a dovoľm si tvrdiť, že máme priateľský/kamarátsky vzťah.“

2.1. Sudca Rastislav Kaššák uviedol, že uvedená skutočnosť môže vyvolávať pochybnosti o jeho objektívnej nezaujatosti, napriek tomu však zdôraznil, že jeho prístup k predmetnej veci a sťažovateľovi „zodpovedá plne povinnostiam vyplývajúcim z funkcie sudcu ústavného súdu“, preto sa subjektívne necíti proti sťažovateľovi zaujatý.

2.2. V závere listu sudca Rastislav Kaššák navrhol, aby bol vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 377/2022 podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.

Posúdenie veci ústavným súdom

3. Ústavný súd na úvod zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania. Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti). V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu, sa rozlišuje nestrannosť subjektívna a nestrannosť objektívna. Subjektívne chápanie nestrannosti je posudzovaním správania súdu (sudcu). Subjektívna nestrannosť sa prezumuje, až kým nie je dokázaný opak, čo však je zriedkavý prípad. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorom svedčí správanie sudcu. Objektívna nestrannosť sa naproti tomu neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Podľa názoru ESLP objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokúvanej veci a účastníkom konania. Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či pochybnosť o nestrannosti sudcu je objektívne oprávnená, resp. odôvodnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň

vzťahu sú také, že naznačujú nedostatok nestrannosti súdu (rozsudok ESLP vo veci Pullar v. Spojené kráľovstvo).

4. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

4.1. Podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde dôvody vylúčenia podľa odseku 1 alebo odseku 2 oznámi sudca ústavného súdu bezodkladne predsedovi ústavného súdu.

5. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

5.1. Podľa čl. IV bodu 1 písm. b) rozvrhu práce o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje druhý senát, ak ide o sudcov prvého senátu.

5.2. Pokynom predsedu ústavného súdu z 22. augusta 2022 bolo oznámenie sudcu Rastislava Kaššáka pridelené II. senátu ústavného súdu, ktorý ho v súlade s citovaným článkom rozvrhu práce prerokoval v zložení Jana Laššáková (predsedníčka senátu a sudkyňa spravodajkyňa) a sudcovia Peter Molnár a Ľuboš Szigetí (ďalej len „námietkový senát“).

6. Pokiaľ ide o subjektívne hľadisko, treba vychádzať z prezumpcie nepredpojatosti dotknutého sudcu a zistiť, či jeho vyjadrenia alebo správanie v konkrétnej veci neposkytujú dôkazy na vyvrátenie tejto domnienky.

6.1. Z obsahu oznámenia sudcu Rastislava Kaššáka vyplýva, že vo vzťahu k sťažovateľovi sa necíti byť zaujatým. Rovnako samotné správanie sudcu nijako nespochybňuje jeho subjektívnu nestrannosť.

6.2. Zároveň možno poukázať na fakt, že to bol samotný sudca, ktorý postupom podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde inicioval konanie o svojom vylúčení, čo nenasvedčuje, že by mal určitý subjektívny záujem, aby sa mohol zúčastniť na rozhodovaní v predmetnej veci. Naopak, jeho postup svedčí o jeho subjektívnom nadhľade a profesionálnom odstupe od predmetnej veci.

6.3. Vzhľadom na uvedené preto sudcu Rastislava Kaššáka nie je možné považovať za subjektívne zaujatého v predmetnej veci.

7. Námietkový senát tak následne podrobil nestrannosť sudcu Rastislava Kaššáka v danom prípade aj testu objektívnemu, t. j. zisteniu, či vzhľadom na skutočnosti uvedené v jeho oznámení môžu z pohľadu externého pozorovateľa (účastníka konania alebo verejnosti) existovať objektívne odôvodnené obavy, že tento sudca vo veci nie je nestranný.

8. Námietský senát si uvedomuje, že z dôvodu existencie vzťahu sudcu k JUDr. Michalovi Matulníkovi, PhD., bol sudca už v minulosti vylúčený z konania a rozhodovania iných vecí vedených ústavným súdom, avšak vzhľadom na početnosť rozhodnutí najvyššieho správneho súdu, na ktorých prijatí sa podieľa JUDr. Michal Matulník, PhD., a ktoré sú následne napádané ústavnými sťažnosťami, považoval námietský senát za potrebné pri posudzovaní vzťahu sudcu k JUDr. Michalovi Matulníkovi, PhD., už nielen akceptovať tvrdenie sudcu o samotnej existencii jeho „priateľského/kamarátskeho vzťahu“ k JUDr. Michalovi Matulníkovi, PhD., ale považoval za potrebné pristúpiť aj k posúdeniu intenzity tohto vzťahu.

9. Námietský senát v tejto súvislosti v prvom rade pripomína, že ústavný súd už v minulosti konštatoval, že predpojatosť, resp. zaujatosť sudcov vo vzťahu k orgánom verejnej moci, resp. k osobám za ne konajúcim (t. j. aj vo vzťahu k osobám konajúcim ako sudcovia najvyššieho správneho súdu, pozn.) treba vykladať reštriktívnejšie než voči ostatným účastníkom konania (uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 36/2012 zo 14. marca 2012).

9.1. V okolnostiach veci je zároveň potrebné poukázať aj na skutočnosť, že JUDr. Michal Matulník, PhD., predmetným rozsudkom najvyššieho správneho súdu nerozhodoval sám, ale rozhodoval „len“ ako jeden z členov trojčlenného senátu najvyššieho správneho súdu zloženého z profesionálnych sudcov.

10. Nadväzujúc na uvedené, námietský senát poukazuje na opakovane vyjadrený právny názor ústavného súdu (napr. uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 124/2010 z 26. augusta 2010, uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 352/2010 z 20. októbra 2010, uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 824/2016 z 29. novembra 2016 a i.), že len samotné pracovné, resp. kolegiálne vzťahy medzi aktérmi právneho života (právnikmi) vrátane sudcov ústavného súdu bez ďalšieho nemôžu byť dôvodom na spochybnenie nestrannosti sudcov ústavného súdu a na ich vylúčenie z prerokovania vecí z tohto dôvodu, ale sú potrebné aj ďalšie okolnosti signalizujúce možné narušenie nestrannosti sudcu. Pri posudzovaní predpojatosti sudcu je preto potrebné hodnotiť prípadný vzťah sudcu ku konkrétnej osobe (kolegovi) komplexne.

11. Determinantom vylúčenia je taká intenzita vzťahu ku konkrétnej osobe, ktorá je spôsobilá vyvolať dôvodné pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu. O dôvodné pochybnosti pôjde v prípade blízkych osôb a v prípade priateľského (ale aj nepriateľského) vzťahu k dotknutej osobe (ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 54.).

11.1. V zmysle § 116 Občianskeho zákonníka blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

11.2. Vzťahom priateľským sa vo všeobecnosti chápe hlboký (až emocionálny) vzťah založený na dôvere, úprimnosti, družnosti, prívetivosti, vzájomnej pomoci, tolerancii, porozumení, ale aj účasti na spoločnom duševnom i duchovnom živote a pod. Je preto dôležité odlišovať priateľstvo od iných medziľudských vzťahov (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Nc 12/2014 zo 16. apríla 2014).

12. Možno konštatovať, že zo skutočností uvedených v oznámení sudcu Rastislava Kaššáka vyplýva, že v minulosti vzťah sudcu s JUDr. Michalom Matulníkom, PhD., spočíval v bežných pracovných stretnutiach pri výkone funkcie externého súdneho poradcu ústavného súdu, ako aj v tom, že JUDr. Michal Matulník, PhD., je krstným otcom jeho dcéry.

12.1. Na druhej strane však zároveň možno konštatovať, že zo skutočností uvedených v oznámení sudcu Rastislava Kaššáka nevyplýva, že by tieto bežné pracovné stretnutia, resp. akceptovanie krstného rodičovstva zo strany JUDr. Michala Matulníka, PhD., prerástli do nadviazania pravidelného a až do súčasnosti pretrvávajúceho mimopracovného osobného styku, resp. že by prerástli do vzniku hlbokého (až emocionálneho) a do súčasnosti pretrvávajúceho vzťahu medzi sudcom a JUDr. Michalom Matulníkom, PhD.

12.2. Zároveň JUDr. Michala Matulníka, PhD., nemožno považovať ani za blízku osobu v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka, keďže hoci jestvuje vzťah spočívajúci v tom, že JUDr. Michal Matulník, PhD., je krstným otcom dcéry sudcu, tak skutočnosti uvedené v oznámení sudcu Rastislava Kaššáka nepreukazujú, že by ujmu, ktorú by utrpela jedna z týchto osôb, druhá z nich dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

12.3. Možno tak uzavrieť, že skutočnosti uvedené v oznámení sudcu Rastislava Kaššáka nepreukazujú existenciu aktuálneho vzťahu, ktorý by svojou intenzitou bolo možné bez ďalšieho označiť za vzťah, ktorý by sám osebe sudcu Rastislava Kaššáka diskvalifikoval z rozhodovania v predmetnej veci.

13. Vychádzajúc z uvedeného (a zároveň rešpektujúc požiadavku, že zaujatosť sudcov ústavného súdu vo vzťahu k orgánom verejnej moci, resp. k osobám za ne konajúcim je potrebné vykladať reštriktívnejšie než voči ostatným účastníkom konania), námietkový senát dospel k záveru, že skutočnosti, na ktoré sudca Rastislav Kaššák poukázal vo svojom oznámení – v spojení so skutočnosťou, že sudca Rastislav Kaššák sa sám necíti byť proti sťažovateľovi subjektívne zaujatý a zároveň on sám oznámil dôvody možného vylúčenia, ako aj v spojení so skutočnosťou, že JUDr. Michal Matulník, PhD., predmetným rozsudkom najvyššieho správneho súdu rozhodoval „len“ ako jeden z členov trojčlenného senátu, nemôžu u objektívneho pozorovateľa vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu Rastislava Kaššáka. A teda ani z objektívneho hľadiska neexistuje legitímny dôvod na obavy vo vzťahu k nestrannosti sudcu Rastislava Kaššáka.

14. Námietský senát tak konštatuje, že v skutočnosti uvedených v oznámení sudcu Rastislava Kaššáka nemožno identifikovať intenzitu a závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezáujatosti zákonného sudcu ústavného súdu, a preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu